

34104, VII, C. f. 34

OKROŽNICA

našega Svetega Očeta
LEONA XIII,

po božji previdnosti Papeža,
o najtehtniših dolžnostih kerščanskih deržavljanov.

Poslovenil in vrvnal

L. Jeran,

vrednik »Zgodnje Danice«.

— Poterdilo visokočastito knezo-škofijstvo Ljubljansko. —

V LJUBLJANI.

Samozaložba. — Natisnila »Katoliška Tiskarna«.

1890.

OKROŽNICA

našega Svetega Očeta
LEONA XIII,

po božji previdnosti Papeža,
o najtehtniših dolžnostih kerščanskih deržavljanov.

Poslovenil in vrvnal

L. Jeran,
vrednik »Zgodnje Danice«.

— ♦ — *Poterdilo visokočastito knezo-škofijstvo Ljubljansko.* — ♦ —

V LJUBLJANI.

Samozaložba. — Natisnila »Katoliška Tiskarna«.

1890.

IN=030007688

V V O D.

Kakor svitli žarek z nebés, tako je posijala beseda svetega Očeta Leona XIII med sedanji mračni svet. Spregovoril je nezmotljivi Učenik vesoljnega sveta, spregovoril v teh časih, v katerih tolike zmote zatemnujejo duhove, v katerih gospodujejo tako zmešane misli o oblastih in pravicah vladarskih, o razmeri med Cerkvijo in državo, o dolžnostih državljanov do Cerkve in do države. Zares, potrebno je bilo, da luč pravega Jezusovega nauka prav živo med svet posije in té tako tehtne zadeve vladarjem in podložnim v novič posvetli in raztolmači. In ti nauki so dosti obširno razloženi v okrožnici svetega Očeta Leona XIII od 10. prosenca 1890. Veliki Učenik ima tukaj pred očmi vernike vesoljnega sveta kot državljanje in pojasnuje njih dolžnosti, ki jih imajo spolnovati do Cerkve in države. Zato je za misleče katoličane ta okrožnica papeževa silno znamenita. Ko bi jo vsak razumel in si nje nauke k sercu vzel ter jih spolnoval, moralo bi to pismo očetovo do otrok celi svet spremeniti. In kako bi se umirili vladarji in podložni, kako bi bili srečni, ako bi to storili. Sveti Oče so si zavedni, da govoré kakor taki, ki ima oblast (Mark. 1, 22), zavejo se pa tudi, da jih dolžnost veže, svetu resnico govoriti in dolžnosti k sercu gnati; zato želijo, da naj bi se ti njihovi nauki razširili po zemlji, kar

je največ mogoče. Da bi se ta namen tudi po tej poti ložej in bolje dosegel, smo to slavno papeževo pismo, kolikor se dá pri tako učeni tvarini, v bolj lahki in razumljivi besedi v naš jezik pretolmačili. In da bi bravci in poslušavci misli in nauke ložej spremljevali, smo obširno tvarino razdelili v oddelke in nad vsakim novim oddelkom postavili poseben napis z večimi čerkami, kateri pové ob kratkem, o čem sv. Oče govore zopet v naslednjem oddelku. Ako se okrožnica očitno bere, ima predčitatelj priliko vsaki zadevni oddelek še obširnejše pojasnovati.

S povzdignjenim zaupanjem in z vso priserčnostjo so veliki namestnik Kristusov, končavši preslavno poslanico, vsim višjim in nižjim pastirjem in vsim ljubljenim vernikom podelili sv. apostoljski blagoslov. Opravičujmo tedaj vsi to očetovsko zaupanje do nas, povračujmo s sinovsko vdanostjo, z dolžno podložnostjo in zvestobo Njih ljubezen — še posebno s tem, da verno beremo, poslušamo in spolnujemo v naslednji okrožnici nam podeljene nauke.

V LJUBLJANI, v god sv. Lina papeža, 23. kim. 1890.

L. J.

1. Sv. Oče na prvo živo zaterjujejo, kako je vsim potreba poverniti se k kerščanskemu življenju, bodi si katoličanom posameznim, ali pa celim družbinstvom.

Tako-le pišejo :

Častitljivim Bratom, patrijarhom, pervakom, nadškofom, škofom in drugim višjim pastirjem, kateri so z apostolskim Stolom v miru in občestvu.

Častitljivi Bratje!

Pozdrav in apostolski blagoslov.

Dan na dan se bolj živo kaže, kolika je potreba čisto poverniti se k modrim naukom kerščanstva, po njih vravnati življenje, obnašanje in očitne naprave. Sej po zanemarjanji teh nauk je narastla tolika sila nesreč, da noben razumen ne more ne sedanjih zál brez bridkosti prenašati in ne se v prihodnjost brez strahú ozirati. — Res je, da napredvanje v zemeljskih in telesnih dobrotah ni majhno. Toda vsaktero bogastvo, moč in obilnost, kar koli dela zložnost in množi življenja nasladnost, vendar ne more nasiti duha, ki je stvarjen za kaj vikšega in imenitnišega. K Bogu oči obračati, k njemu hrepeneti, to je najvikša postava človeškega življenja; sej po božji podobi in obličnosti je človek vstvarjen, naravno hrepenenje ga žéne z veliko silo, da bi dospél do vživanja svojega stvarnika. Ne gre se pa k Bogu s kakimi telesnimi koraki in tekom, ampak s spoznavanjem in z ljubeznijo, in to je dušna reč. Sej Bog je prva in najvišja resnica, in le z resnico se duh poživlja; Bog je popolna svetost in najvišja dobrotà, po kateri more le volja hrepeneti in pod vodstvom čednosti jo doseči.

To velja o posameznih ljudéh; velja pa tudi o človeškem družbinstvu, o družini in o državi. Zakaj družbinstvo po natori nima biti končni cilj človeku, temveč, da v njem in po njem nahaja primernih pomočkov za svojo lastno popolnost. Ako bi tedaj kaka država mériła le samo na zunanjo zložnost, na gizdavo obilnost življenja, temu nasproti pa bi pri vravnavanji očitnih zadév Boga v nemár pustila in bi ne hotla skrbeti za pravne postave; tu bi ona na najhujši način zašla in zanemarila svoj namen in svoj naravni cilj; to bi ne bilo več ljudem spodobno občestvo, temveč bilo bi prekana in hlimbeno družbinstvo. — Sploh pa je znano,

kako omenjene duhovne dobrote, ktere se pridobivajo zlasti s skerbjo za pravo vero in z vednim spolnovanjem kerščanskih zapovedi, sedanji čas le dan na dan bolj ginejo, se pozabljajo ali malo cenijo; tako se v duhovnih rečeh skorej v enaki meri propada, kakor se v časnih napreduje. Da je kerščanska vera opešala in zelo oslabela, imamo živ dokaz v krivicah samih, ki se le prevečkrat godijo katoliškemu imenu, to pa očitno in pred vsih očmi, take krivice, kakoršnih bi veri vdana nekdanja doba nikoli ne bila prenašala. — Iz tega izhajajo neizrekljive nevarnosti za večno zveličanje neštevilnih ljudi, pa tudi deržave same in kraljestva ne morejo dolgo ostati brez oškodovanja, ker s propadom kerščanskih naprav in kerščanskega življenja morajo propadati najmočnejše podlage človeškega družbinstva. V brambo očitnega miru in reda potem ostane le še sila; sila pa, kadar ji je verska pomoč odtergana, je zelo slaba, bolj zmožna roditi sužnjost, kakor pa pokorščino, kajti ravno sila ima v sebi kal velikih prekucij. Hude reči je naše stoletje skusilo, in ne vemo, če se nam ni še enacih bati. — Okoliščine časa tedaj same nas opominjajo, da iščimo zdravila tam, kjer ga je najti: da se namreč zopet vstanovi kerščansko mišljenje in djanje v osebnem življenju in vsih oddelkih očitnega življenja. To edino more odpraviti zla, ki nas tarejo, odverniti nevarnosti, ki nam žugajo. Na to, častitljivi Bratje, moramo obračati svoje prizadevanje, za to se z vso mogočo marljivostjo in delovanjem truditi. Akoravno smo o teh zadevah govorili že drugod, kjer je nanescila priložnost, vendar mislimo, da je koristno v tej poslanici bolj obširno razložiti dolžnosti katoličanov; zakaj te dolžnosti, ako se natanko spolnujejo, prečudno veliko pomagajo za vsesplošnji blagor. Skoraj dan na dan se nam naleté najhujše borbe v najtehtniših zadevah: v tem je mnogim silno težavno, da bi ne bili kdaj prekanjeni, zmoteni, da bi jim serce ne upadlo. Zato je naša dolžnost, častiti Bratje, vsacega času primerno opominjati, učiti in svariti, da naj nobeden ne zapusti poti resnice.

2. Sv. Oče dalje z nekterimi versticami kažejo in poudarjajo, kako silo tehtne in imenitne so kerščanske dolžnosti; pravijo namreč:

Ni dvoma, da katoličani oziroma na djansko življenje imajo spolnovati obilniše in tehtniše dolžnosti, kakor tisti, ki katoliško vero le neprav poznajo ali pa jim je čisto neznana. Ko je namreč že po odrešenem človeštvu Jezus Kristus aposteljnomo zapovedal evangelij oznanovati vsim narodom, je ob enem tudi vsim ljudem

naložil dolžnost, da morajo to, kar se uči, tudi sprejeti in verovati. S spolnovanjem te dolžnosti je terdo sklenjeno doseženje večnega življenja. Kdor veruje in je kerščen, bo zveličan; kdor pa ne veruje, bo pogubljen. (*Mark. 16, 16.*) Vsak pa, ki je sprejel kerščansko vero, kakor je dolžnost, ravno s tem postane otrok Cerkve in sodelaznik tiste naj imenitniše in presvete družbe, ktero z naj vikši oblastjo pod nevidnim poglavarjem Jezusom Kristusom mora vladati rimski papež; to je njegovo opravilo.

3. V naslednjem oddelku sveti Oče pojasnjujejo dolžnosti do sv. Cerkve in do domovine — tako-le:

Če pa smo državo, v kateri smo rojeni in gojeni, po natorni postavi dolžni posebno ljubiti in braniti, tako, da se dober domorodec ne boji tudi umreti za domovino; potem je pač veliko večja dolžnost kristjanov, da so enako tudi Cerkvi z ljubeznijo vselej vdani. Sej Cerkev je sveto mesto živega Boga, iz Boga rojena in od njega ustanovljena, da, ko sama po zemlji popotva, ljudi zbira, uči in jih vodi k večni sreči v nebesih. Ljubiti nam je torej domovino, v kateri smo dosegli sedanje umerljivo življenje; ljuba pa nam mora biti Cerkev, ker nji se imamo zahvaliti za dušno življenje, ki bo večno, in ker dušne dobrote po pravici imajo prednost pred telesnimi, torej so tudi dolžnosti do Boga vse bolj svete, kakor pa dolžnosti do ljudi. Sicer pa moramo resnico terdit, da čeznatorna ljubezen do Cerkve in natorna ljubezen do domovine ste obe iz enega in ravno tistega večnega vira: dvojčici ste in Bog je obeh začetnik in vzrok; od tod izhaja, da ena dolžnost ne more biti z drugo v nasprotji. Oboje tedaj moremo in moramo spolnovati: ljubiti sami sebe, dobrovoljni biti do bližnjega, ljubiti državo in državinega oblastnika, ob enem pa spoštovati Cerkev kot svojo mater in imeti do Boga ljubezen, ki vse drugo preseže.

4. Po takem pojasnjenji dolžne ljubezni do svete Cerkve in domovine sv. Oče razlagajo, kakšno dolžnost imajo verniki, ako vstane kak razpor med Cerkvijo in državo. Tako-le pišejo dalje:

Vendar pa se ta red kerščanskih dolžnost včasih preverne, bodi si po neugodnosti časov ali po hudovoljnosti ljudi. Zgodi se namreč, da drugo zahteva od državljanov država, in drugo tirja kerščanska vera; to pa gotovo ne iz drugega vzroka, razun ker vodniki države sveto cerkveno oblast ali prezirajo, ali pa si jo hočejo sebi podvreči. Od tod vstane razpor, pa tudi prilika, da se razodene močnatost v bojevanji. Dve oblasti namreč pritiskate; obema pa, ker

nasprotno veleivate, se ob enem pokorščina skazovati ne more: »Nihče ne more dvema gospodoma služiti« (*Mat. 6, 24.*), ker ako se enemu pokoriš, se moraš drugemu upreti. Kteremu izmed obeh gre prednost, o tem ni nobenega dvoma. Hudobija namreč je, odstopiti od pokorščine do Boga, da bi ljudem vstregli; pregreha je, prelomiti postave Jezusa Kristusa zato, da bi bili pokorni gospóski; pregreha je, žaliti Cerkvine pravice s pretvezo, da moramo državljanske pravice ohraniti. »Obedire oportet Deo magis, quam hominibus — Bogú moramo bolj pokorni biti, kakor ljudem.« (*Dj. ap. 5, 29.*) Zato se mora v enacih primerljajh brez pomislika vselej tisto odgovoriti, kar so svoje dni Peter in drugi apostelnjki odgovarjali gosposki, ko je kaj krivičnega velevala. V vojski in o miru ga ni boljšega državljana, kakor je kristjan, kteri se svojih dolžnosti zaveda; vendar bi moral prej vse terpeti, sólo smert si izvoliti, kakor pa da bi zapustil reč Božjo in svete Cerkve. — Zato tisti nimajo pravega zaumena o moči in bistvu postav, kteri grajajo to stanovitnost v volitvi dolžnosti ali celo terdijo, da je to upor. Sploh znano in tudi od Nas že je enekrati izrečeno, kar tu govorimo: Le taka zapoved, katero je dala pravna oblast po načelih zdrave pameti v splošnji blagor, more biti postava. Resnična in pravna oblast pa je le tista, ktera izvira od Boga, najvišega vladarja in Gospoda nad vse, ker le on sam more dodeliti človeku oblast nad človeka. Le tista pamet pa se mora ceniti zdrava, ktera z resnico in božjo pametjo ni v nasprotji; kar pa je v nasprotji z najvišo in nespremenljivo Dobroto in ljudi siloma odvráča od ljubezni Božje, taisto splošnjega blagra nikoli v resnici pospeševati ne more. Pač da, sveto je kristjanom ime očitne oblasti; tudi takrat še v nji spoznavajo neki odsvit in podobo božjega veličastva, ako je nevreden on, kteri jo nosi; pač imajo kristjani postave v pravičnem in spodobnem spoštovanji, ne zaradi sile in žuganja, temveč iz zavednosti, da je dolžnost: zakaj Bog nam ni dal duhá strahú (*2. Tim. 1, 7.*). Ako pa so državne postave v očitnem nasprotji z Božjim pravom, ako Cerkvi delajo krivico, ali nasprotujejo verskim dolžnostim, ali skrunijo veljavo Jezusa Kristusa v njegovem velikem mašniku, — potem je takim postavam nasprotovati dolžnost, pokorščina pa pregreha, pregreha, ki je v zvezi s krivico zoper državo sólo, ker v njeno škodo se izhaja vse, kar koli se zoper vero greši. — Iz tega pa je zopet očitno, kako po krivici to djanje krivičijo upora: sej se vender vladarju in postavodajavcem pokorščina ne odrekuje, temuč se le

od njih volje odstopi v tistih zapovedih, kjer oni nimajo nobene oblasti jih nakladati; ker dane so z žaljenjem Božjega prava, torej so krivične in so prej vse drugo, kakor pa postave. — Veste, častitljivi Bratje, da to je nauk prav sv. Pavla aposteljna samega. Ko je namreč pisal Titu, naj se opominjajo kristjani, da naj bodo podložni vladarjem in oblastnikom, je besedi pokorni biti precej pristavil: pripravljeni za vsako dobro delo (*Tit. 3, 1.*); s tem je naznanjeno, ako človeške postave kaj vstanové zoper večno postavo Božjo, da je takrat nepokorščina dolžnost. Iz enacega vzroka je poglavar apostelnov tem, ki so mu hotli vzeti prostost evangelij oznanovati, s krepkim in povzdignjenim duhom odgovoril: Sodite, če je pravično pred obličjem Božjim, vas bolj poslušati kakor Boga: ne moremo namreč opustiti, da bi ne govorili, kar smo sami videli in slišali. (*Dj. 4, 19, 20.*)

Vsak tedaj naj ljubi obé domovini, natorno in nebeško domovino; vender to drugo mora z večo ljubeznijo ljubiti mémo une, in nikoli se ne sme človeškim pravicam dati prednost pred Božjimi. To je naj večja dolžnost kristjanom in kot nekak studenec, iz katerega izvirajo druge pravice. Sej Odrešenik človeškega rodú govori o sebi: Zato sem rojen in zato sem prišel na svet, da pričevanje dam resnici (*Jan. 18. 37*). In zopet: Ogenj sem prišel prinest na svet, in kaj hočem, razun da se vname? (*Luk. 12, 49*). V spoznanji te resnice, ki je najvišja lepota, v ljubezni do Boga, ki enako našo voljo vodi k popolnosti, je postavljeno vse življenje in vsa prostost kristjanov. To resnico in to ljubezen je Jezus Kristus izročil Cerkvi, to je preizbrana dedščina, ktero je Cerkev vsak čas z vednim prizadevanjem in čujočnostjo ohranila in branila.

5. O vojski, ki sedanji čas roji zoper sveto Cerkev,
sv. Oče pravijo dalje:

In vender (pri toliki ljubezni Jezusovi namreč) se tu komaj dá z besedami povedati, kako zagrizena vojska je zbučala od mnogih strani zoper Cerkev. Ker se je namreč človeškemu umu posrečilo marsiktere dozdej skrite natorne skrivnosti po učenem preiskovanji odkriti in za človeške potrebe koristno rabiti, se je človeški duh tako nespodobno prevzel ter méni, da iz družbinskega življenja lahko odpravijo Boga in gospostvo božje. — V tej zmoti goljufani jemljó Bogu gospostvo in prenašajo ga na človeštvo; pravijo namreč, da natorni um je vir in ravnilo vse resnice; iz njega da naj se izpeljujejo vse nabožne dolžnosti in nanj se povra-

čajo; pa tudi, da ni nobenega božjega razodenja, nobene dolžnosti za pokorščino do kerščanske pravne postave in Cerkve; da le-tá nima nobene oblasti postave dajati in nobenih pravic, — še več, da do državine vravnave Cerkev ne smé ineti nobenega vpljiva. Zraven tega pa zahtevajo in si na vso moč prizadevajo očitne zadeve v svoje roke dobiti in na državnem kermilu sedeti, da bi toliko lažje po teh naukih delali postave in šege življenja pri narodih po tem pravnavali. Takó katoliško vero tu in tam nekaj očitno napadajo, nekaj skrivej preganjajo, in v tem, ko najbolj kužljivim zmotam največo prostost dopuščajo, pa očitno spoznavanje kerščanske resnice pogosto v železje kujejo.

6. Zdaj sv. Oče z nekterimi stavki povdarjajo, kako je pri tem napadanji na vero pa vernikom dolžnost skrbeti za sv. vero. Tako-le pišejo:

Pri teh tako žalostnih okolščinah se mora vsak pred vsem drugim v sé obračati in na vso moč skrbeti, da se oklene vere v njeni globočini, jo z vso zvestobo varuje, se ogiblje nevarnost, še zlasti, da je vedno okovarjen zoper razna lažnjiva modrovanja. Za ohranjenje te čednosti je po Naši misli silno potrebno in našim časom zelo zelo primerno pridno učenje kerščanske resnice, in to kolikor vsak premore po svojem umu in zmožnosti; ne manj pa tudi, kolikor se dá doseči, je koristna znajdenost v tistih oddelkih natornih vednosti, ktere so z vero v zvezi. In ker slednjič vera mora ne le brezmadežno v duši cveteti, temuč tudi neprenehljivo rasti in sad roditi, zato je treba tudi prav pogosto ponižno in goreče k Bogu klicati z aposteljni: »A dauge in nobis fide«, »Pomnoži v nas vero«. (*Luk. 18, 5.*)

7. Sv. Oče dalje pojasnjujejo, kako ima sv. Cerkev dolžnost učiti, pa tudi vsak kristjan sv. vero pričati in za njo se poganjati, zlasti v kaki sili, kakor je danes. Pravijo namreč:

Razun tega so pa v rečeh kerščanske vere še druge dolžnosti, ktere natanko in vestno spolnovati se zahteva v korist zveličanja vsaki čas, še posebno tehtno pa je to dan danes. — Res ima pred drugimi Cerkev to dolžnost, da proti tolikim in tako daleč razširjenim brezumnim mnenjem, o katerih govorimo, sprejema ona brambo resnice in zatiranje zmote v sereih. To službo mora vsaki čas vestno spolnovati, zakaj Božja čast in zveličanje ljudi je dano nji v brambo. Ako pa pritiska sila, takrat ni, da bi le sami cerkveni predstojniki bili na straži za varnost sv. vere, marveč vsak

kristjan je zavezan, za svojo vero očitno pred drugimi se poganjati, bodisi, da druge vernike podučuje in paterjuje, kakor tudi, da prederznost nevernikov zavrača. (*Tom. II.-II. qu. III.*) Bojazljivi in dvomljivi nad resnico beže pred sovražnikom, ali pa obmolknejo, ko se od vsih strani s tolikim kričem zahteva, da naj se resnica zatara. Oboje je sramotno in razžaljenje Božje, oboje nasprotno zveličanju posameznih in vsih skupaj, koristno pa le verskim sovražnikom; zakaj nič ne pospešuje prederznosti brezbožnih tako močno, kakor popustljivost dobromislečih. In res je lenoba kristjanov toliko bolj graje vredna, ker razperšiti lažnjive obdolževanja in zaverniti napačne mnenja je večidel lahka reč, gotovo pa mogoče z nekolikim prizadevanjem. Slednjič se nikomur ne brani imeti in razodevati pred ljudmi taisto serčnost, ki je lastna kristjanom in je neredko že sama nasprotnikom pogumnost spodbila in njihove naklepe razkropila.

Verh tega so kristjani za vojsko rojeni; kolikor hujši pa je njena silnost, toliko gotovša je zmaga z Božjo pomočjo: Zaupajte, jaz sem premagal svet, je rekel Kristus. (*Jan. 16, 33.*) Tudi je čisto prazen ugovor, da Jezus Kristus k ohranjenju in brambi Cerkve človeške sodelavnosti ne potrebuje. Zakaj ne iz nezmožnosti in slabosti, temveč iz prevelike svoje dobrote on hoče, da tudi mi od svoje strani kaj delajmo, da sprosimo in dosežemo sadove zveličanja, katero nam je on pridobil.

Perva naloga té dolžnosti je ta, da katoliško vero očitno in stanovitno spoznavamo in da jo vsak po svoji zmožnosti razširja. Zakaj, kar se večkrat in po vsi pravici govori, je to, da kerščanski modrosti ni nobena reč tako škodljiva, kakor to, da je svet ne pozná. Dobro razumljena je namreč zmožna zmote razperšiti; in ako duh ni zamotan v predsoje, mu sama pamet vелеva, da naj jo sprejme. Je pa vera kot čednost velik dar Božje milosti in dobrote, vender reči same, ktere se morajo verovati, se skoraj edino spoznavajo le s poslušanjem. »Kako bodo vanj verovali, o katerem niso slišali? Kako pa bodo slišali brez oznanovavca? Vera tedaj je iz poslušanja, poslušanje pa po Kristusovi besedi. (*Rim. 10, 14, 17.*) Ker je tedaj vera k zveličanju potrebna, je torej tudi oznanovanje besede Kristusove vseskozi potrebno. To oznanovanje, to je, opravilo nauka, je po božjem pravu reč učnikov, ktere je Sveti Duh postavil škofe, vladati Cerkev Božjo, (*Dj. ap. 20, 28.*) imenito pa je to reč rimskega papeža, namestnika Jezusa Kristusa, kateri je z

najvišjo oblastjo postavljen čez vesoljno Cerkev, in torej učenik v tem, kar nam je verovati in storiti. — Vender pa naj ne misli kdo, da bi tudi posameznim v teh rečeh kaj sodelovati bilo zabranjeno, posebej tistim, katerim je Bog podelil zmožnost in gorečnost; gotovo, ne da bi si zato prilastovali pravice nauka, morejo oni, kolikorkrat okoliščine zahtevajo, vender kakor odglas cerkvenih učnikov, povedati drugim, kar so si sami pridobili. Še več; to sodelovanje osebnikov so očetje vatikanskega koncilija cenili tako primerno in rodovitno, da so to celó zahtevali. »Vse kerščanske vernike, zlasti pa kateri imajo kako predstojniško ali naučno službo, pri ljubezni Jezusa Kristusa živo prosimo in jim zapovemo v imenu ravno tistega Boga in Zveličarja našega, naj se z gorečnostjo in djanjem prizadevajo, da se te zmote od svete Cerkve odvrčajo in iztrebljajo, in da luč vere v najčistejšem sijaju svéti.« (*Konstitucija Dei filius — proti koncu.*) — Pomnimo pa tudi, da sleherni more in mora z močjo lastnega izgleda in stanovitnim spoznavanjem katoliško vero oznanovati. — Tako je tedaj med dolžnostmi, ki nas vežejo z Bogom in s Cerkvijo, v najvišji versti ta, da si vsak po vsi zmožnosti prizadeva kerščansko resnico razširjati, zmote pa zatirati.

8. Nadalje sv. Oče učijo, da morajo vsi katoličani biti edini v razširjanji resnice in v zatiranji zmote. Pravijo namreč:

Da pa tem dolžnostim polno in z vspedom zadostujemo, ne smemo posamezno in med seboj ločeni iti na boj. — Sej Jezus Kristus je naznanil, da njegovo delo bode zadelo na tiste sovražljivosti in zavidnosti ljudi, ki so njega samega poprej že zadevale; od tod prihaja, da mnogi celó ne dospejo k zveličanju, katero nam je on pridobil. Torej tudi ni hotel postaviti le samo posameznih učencev svojega nauka, temuč zedinil jih je v družbo in modro združil v eno telo, »ki je Cerkev« (2. Kol. 1, 24), pri čemur je glava on sam. Tako tedaj teče življenje Jezusa Kristusa po vsi sestavi telesa, živi in ohrani posamezne ude in jih derži zvezane med seboj in sestavljene v ravno tisti namen, akoravno ni posameznih djanje ravno tisto.¹⁾ Iz teh vzrokov je Cerkev ne le popolnoma družba, veliko imenitniša memo vsake druge družbe, temveč iz tega ji dohaja tudi od njenega Začetnika naložena dolž-

¹⁾ Zakaj kakor imamo v enem telesu veliko udov, vsi udje pa nimajo ravno tistega opravila; tako nas je veliko eno telo v Kristusu, slehern pa smo eden družega udje. (*Rim. 12, 4, 5.*)

nost, da se mora v zveličanje človeškega rodú bojevati kakor dobro vravnana vojska. (*Vis. p. 6, 9.*) Ta sestava in vravnava kerščanske Cerkve se nikakor ne more spremeniti; zato nikomur ni dopuščeno delati po svoji volji, ali svoje bojevanje po svojih lastnih mislih vravnati; zakaj kdor ne zbira s Cerkvijo in z Jezusom Kristusom, on ne zbira, ampak stresa, in čista resnica je, da tisti se bojujejo zoper Boga, kateri se ž njim in s Cerkvijo ne vojskujejo.¹⁾

K tej edinosti v mislih in enakosti v djanji — česar obojega se po pravici bojé sovražniki katoliškega imena — je pred vsim potrebna složnost v menitvah. Ravno k temu pa apostelj Pavel Korinčane opominja z veliko gorečnostjo in s prav tehtnimi besedami, rekoč: »Prosim vas pa, bratje, v imenu Gospoda našega Jezusa Kristusa, da vsi eno govorite in da naj ne bodo med vami razpori; bodite pa popolni v enem duhu in v eni misli«. (*1. Kor. 1, 10.*) — Kako modra je ta zapoved, je pač jasno. Sej začetek naših djanj je v duhu; zato ne more biti edinosti v volji, ne enakosti v delih, ako so duhovi raznih menitev. Tisti, ki se le umu dajo voditi, ne bodo lahko edini v mislih, ali celo ne; zakaj pravo spoznanje reči je silno težavno, naš duh pa, po natori slab, se zgubi v mnogoterih menitvah in ni redko, da med pritiskanjem zunanjih prikazen zabrede v zmote. K temu prihajajo še strasti, ktere nam velikrat celo ne kažejo resnice, ali je nam saj ne kažejo neskaljene. Zato deržavni kermarji marsikterikrat posežejo k sili, da se taki skup deržijo, katerih misli se sicer ne strinjajo. — Vse drugač je pri kristjanih. Le-tí prejmejo vero od Cerkve, ter dobro vedó, da pod njeno oblastjo in vodbo so v posestvu resnice. Zatorej kakor je čna Cerkev, ker je le čn Jezus Kristus, tako je in mora biti le čn nauk za vse kristjane na vesoljni zemlji. »En Gospod, ena vera«. (*Efež. 4, 5.*) »Ker pa imajo ravno tistega duha vere« (*2. Kor. 4, 13*), imajo v posesti zdrav studenec, iz katerega samo po sebi izvira v vsem ravno tista volja in ravno tista edinost v djanji.

9. Za tem jasnim naukom, kako morajo katoličani biti edini v mislih in djanji, nasleduje zdaj silo tehtni nauk, kako so katoličani dolžni pokorščino do sv. Cerkve in papeža. Sv. Oče tedaj tako-le nadaljujejo:

Enomiselnost pa, kakor sv. apostelj zapoveduje, mora biti popolna. — Kerščanska vera namreč ni zastavljena na človeško,

¹⁾ Kdor ni z menoj, je zoper mene, in kdor ne pobira z menoj, raztresa. (*Luk. 11, 23.*)

ampak na božjo veljavo. In kar pa smo od Boga dobili, to verujemo za resnico, ne ker smo notranjo resničnost teh reči z lučjo natornega uma razumeli, temveč zaradi veljave Boga samega, ki se sam razodene in ne more ne goljufati in ne goljufan biti. (*Vat. zborna konstit. Dei Filius, pogl. 3.*) Iz tega nasledva, da vsaki posamezni resnici, berž ko je gotovo, da je od Boga razodeta, moramo polno in enako priterditi; eni sami taki resnici vero odreči, bi se reklo toliko, kakor vse zavreči. Zakaj tisti podkopujejo verski temelj sam, kateri ali tajé, da je Bog ljudem govoril, ali pa dvomijo nad njegovo neskončno resnico in modrostjo. — Kteri nauki pa so od Boga razodeti, to ima učivna Cerkev določiti, zakaj nji je Bog izročil varstvo in tolmačenje svojih izrekov. Najvišji učenik v Cerkvi pa je rimski papež. Zato tirja enomiselnost sere popolno soglasje v eni veri, kakor tudi popolno podverženje volje v pokorščini do Cerkve in rimskega papeža, tako, kakor do Boga. Popolnoma pa mora biti ta pokorščina, ker jo sama vera zapoveduje, in ima to skupno z vero, da se ne dá deliti; še celo, ko bi vse druge lastnosti imela, ne bila pa popolna, bila bi sicer podoba pokorščine, ne pa njeno bitje. In tej popolni pokorščini so kristjani po stari navadi pripisovali toliko veljavo, da so jo vselej imeli in jo še zmeraj imajo za znamenje, po katerem se kristjani razločijo. Prečudno lepo to pojasnjuje sveti Tomaž Akvinski z naslednjimi besedami: Bistveni predmet vere je najvišja resnica, kolikor se nam razodeva v svetem pismu in nauku sv. Cerkve, kateri nauk izhaja iz najvišje resnice. Kdorkoli torej ne sprejme nauka sv. Cerkve, kateri izhaja iz najvišje resnice, ki se razodeva v sv. pismu kakor nezmotljivo in božje pravilo, ta nima dobrote sv. vere, če tudi to, kar je verskega, terdi na drugi način, kakor po veri. Kdor pa nasproti nauk sv. Cerkve sprejme kakor nezmotljivo pravilo, on očitno tudi vsemu priterjuje, kar Cerkev sploh uči. Sicer pa, ako od tega, kar Cerkev uči, derži kar mu je ljubo, in ne derži tudi tega, kar mu ni ljubo, on se ne derži in ne terdi nauka sv. Cerkve kakor nezmotljivega pravila, temuč derži se lastne volje. (*Summ. Theol. II. II. qu. 5. art. 2.*) Eno vero mora spoznati vsa Cerkev po tém, kakor govori apostelj (*1. Kor. 1*): »Vsi eno govorite in naj ne bode med vami razporov; to pa je le mogoče, ako verske reči pri kakem vprašanji razloči poglavar vesoljne Cerkve in da se vesoljna Cerkev terdno derži njegovega določila. Zato gre edini oblasti najvišega Škofa nova

izdaja verskega izpovedanja, kakor tudi vse druge zadeve, ki tičejo vesoljno Cerkev.« (*Ibid. qu. 1. art. 10.*)

10. Zopet dalje učijo sv. Oče, da vsi katoliški verniki morajo biti podverženi Škofom in Papežu. Pravijo namreč:

Kar pa tiče meje te pokorščine, naj nobeden ne misli, da pastirjem sv. Cerkve in posebno rimskemu papežu se mora pokorščina skazovati le samo v tem, kar se šteje k verskim resnicam, katerih terdovratno zaverženje stori hudobijo krivoverstva. Ravno tako malo zadostuje odkritoserčno in terdno priterjenje k tistim naukom, kateri niso sicer od Cerkve s slovesno sodbo določeni, pa jih vendar pravno in vesoljno cerkveno učeništvo kakor od Boga razodete verovati veleva; to so resnice, o katerih je Vatikanski cerkveni zbor določil, da se morajo verovati s katoliško in božjo vero. Toda med kerščanske dolžnosti se mora tudi to prišteti, da se dajo voditi in vladati oblasti in vodbi škofov in zlasti apostolskega Stola. Kako primerno je to, je slehernemu jasno in očitno. Zakaj kar je božjega razodenja, zadeva nekaj Boga, nekaj človeka samega in pomočke, ki so potrebni k njegovemu večnemu zveličanju. Zdaj pa, kakor smo že malo prej pojasnili, je po božjem pravu reč Cerkve in znotraj nje reč papeževa, o tem zapovedovati, kaj je v obojni razmeri naša dolžnost, kaj namreč nam je verovati in kaj storiti. In toraj mora papežu vsled njegove oblasti dana biti sodba, kaj da božje razodenje ima v sebi in kaj se z njegovimi nauki zлага, kaj pa jim nasprotuje, — in po ravno tisti pravici kazati, kaj je spodobno in kaj nespodobno, kaj moramo storiti in česa se varovati, da se zveličamo; brez tega namreč bi ljudem ne mogel biti ne zanesljiv tolmač besede Božje, in ne varen vodnik za življenje.

11. Sv. Oče Leon XIII nadalje pojasnjujejo, kako je naša sv. Cerkev samopostavodajna (avtonomna) družba, neodvisna od civilnih družb. Pravijo namreč:

Moramo pa še globokeje seči v bistvo sv. Cerkve. Cerkev ni slučajno sklenjeno zedinjenje kristjanov, temveč je po Božji zvišeni naredbi ustanovljena družba, in ima najbližnjiši in neposrednji namen, dušam pripravovati mir in posvečevanje. Zato ima le ona sama po božji dobrotnosti k temu potrebne pomočke, zato ima določene postave in službe, in se derži v vodbi kerščanskih narodov svojemu bistvu primérne posebne poti. — Vodba te vlade pa je težavna in v marsikteri rob zadene. Sej ljudstva, ktere Cerkev vlada, so raztresena po vsih razdelkih zemlje, raznotera po rojstvu

in navadah, ravno tako zavezana pokorna biti postavam države, v kateri živé, kakor tudi cerkveni oblasti. Pa ti dvojni dolžnosti obsegate ravno tiste osebe, ki pa si niste nasprotni med seboj, kakor smo že rekli, in ste nepomešani. Zakaj ena zadeva blagor države, druga splošnji blagor Cerkve, obojni pa po svoji natori imate služiti spopolnovanju človeštva. Iz tega obmejenja onega, kar je pravica in kar je dolžnost, je čisto jasno, da vladavci držav so si svobodni v vravnavanju svojih zadév, to pa ne le samo s priznanjem, temveč tudi s podpiranjem od sv. Cerkve. Kajti ker le-tá najbolj zapoveduje, da se mora pobožnost gojiti, kar je pravičnost do Boga, toraj ona ravno s tem spodbuja k pravici do vladarjev. Vendar ima duhovska oblast razun tega še veliko višji namen, namreč človeške duše pod svojo brambo voditi v kraljestvo Božje in njegovo pravico (*Mat. 6, 33*) in v tem je vse njeno prizadevanje. Nobeden toraj brez žaljenja vere ne more dvomiti, da ta dušna vlada je izročena Cerkvi edini in da politiška oblast v tem nima nič pravice, zakaj ne cesarju, ampak Petru aposteljnu je Jezus Kristus zročil ključe nebeškega kraljestva. — S tem naukom o razmeri med državo in Cerkvijo so v zvezi še nekteri drugi, ne manj važni nauki, o katerih nočemo molčati na tem mestu.

Silno velik razložek je med kerščansko cerkveno družbo, in med vsaktero politiško državo. Če tudi ima v svojih sostavah una podobnost kacega kraljestva, je vendar po svojem začetku, namenu in bistvu temeljno razločna od vsih svetnih kraljestev. — Iz tega sledí za Cerkev pravica, da po svojih lastnih, svojemu bistvu primerjenih vravnava in postavah živí in biva. Ker je pa Cerkev ne le popolnoma družba, temveč tudi višja nad vsako človeško družbo, ji je silno nasprotno, da bi se vdeleževala stranskih prizadevanj, ali da bi svoje pravno stanje in svoj poklic podklanjala spremenljivi politiki. Enako išče varovati lastno pravico, kakor pravico drugih spoštovati neskajeno; ne misli Cerkev, da bi bila njena naloga, razločiti, ktera državna oblika naj bi bila nad drugo, ali katerih vravnáv potrebujejo kerščanski narodi v deželskem oziru; razne državne oblike so ji vse prav, dokler ne žalijo vere in mravne postave. — Po tem zgledu se morajo ravnati tudi posamezni kristjani v svojih mislih in svojih djanjih. Brez dvoma je v politiških rečéh dovoljeno kako spodobno tekmo vanje, ko se namreč brez žaljenja resnice in pravice bori z namenom, da zmagajo tiste misli, ki se kaže, da bi bile koristne za občni blagor. Ali reklo bi se, vero nemarno zlorabiti, ako bi kdo

hotel Cerkev v kako strančarstvo zavleči, ali pa jo na pomoč zahtevati, da se premagajo politiški nasprotniki. Temu nasproti mora vera vsim biti sveta in nežaljiva; tudi celo v državnih zadevah, ki se od pravne postave in od vere ne morejo ločiti, se mora pred vsem in vedno pred očmi to imeti, kar je kerščanskim koristim najbolj vspešno. Ako bi le-te po natezanji nasprotnikov imele priti v nevarnost, se mora vsak razpor opustiti in se z enim duhom in srcem poganjati za varstvo in brambo sv. vere, ker ona je najvišja in vesoljna dobrota, po kateri se vse drugo ravnati mora. — Potrebno zdi se nam, to še nekoliko bolj pojasniti. Gotovo Cerkev kakor tudi država imate svoje višje gospodstvo; torej ste obe v ravnanji svojih zadev med seboj neodvisni, se vé, da znotraj mej, katere namen obojnih določuje. Iz tega pa nikakor ne sledi, da naj bi bili med seboj ločeni, še veliko manj, da naj bi si bili nasprotni.

12. Sv. Oče zopet dalje pojasnjujejo in vterjujejo, kako je potrebna ravno omenjena razmera med Cerkvijo in državo. Pišejo tako-le:

Zares, mi po svoji natori nismo samo telesno, ampak tudi pravno bitje. Torej od očitnega pokoja in reda, kar je neposredni namen državne zveze, pričakujemo poročstva za svoje telesno blagostanje, še bolj pa zagotavljevanje zadostne brambe, da po duhovno prihajamo k večji popolnosti, in to se nahaja izločno le v spoznanji in skazovanji čednosti. Ob enem pa zahteva človek tudi, kakor je prav, pomočkov v Cerkvi, ki so pripravljeni za njegovo versko popolnost, ktera je v znanji in skazovanji prave vere, ki je kraljica pravih čednosti, ravno ker vse spolnuje in doveršuje, ko vse na Boga obrača. — Zato se mora pri vstanovi in poterjevanji postav in naredb gledati tudi na duhovni in verski namen človeka in skrbeti za njegovo zboljševanje v tem oziru. To pa prav in po pravici: ne smé se dajati ne zapoved in ne prepoved brez ozira na to, kar je naloga svetnega družbinstva in pa kar sv. Cerkve. Iz tega vzroka Cerkvi ne more biti v nemarno, kakošne postave veljajo v posameznih državah, ne kolikor so državne postave, temveč ker včasih postavne meje presegajo in v pravico Cerkvinega prava zahajajo. Takrat je njena sveta, od Boga prejeta dolžnost, nasprotovati, ako kaka državna naredba veri škoduje, in mora se na vso moč prizadevati, da duh evangelija prešinuje postave in vravnave narodov. In ker je sreča ali nesreča države večidel za-

stavljena na misli tistih, ki so na čelu ljudstva, zato tudi Cerkev svoje brambe in prijaznosti ne more deliti tistim možem, ktere ona pozná kakor svoje preganjavce, kateri pravicam svete Cerkve spoštovanje očitno odrekujejo, kateri Cerkev in državo, ki ste po natoru združeni, iščejo narazen raztergati. Temu nasproti pa je po svoji dolžnosti prijazna tistim, kateri prav cenijo civilno in cerkveno oblast, in za to skerbé, da obé v občni blagor sodelujete. — V teh pravilih je ravnilo, po katerem naj se sleherni katoličan ravná v svojem javnem življenju. Kjerkoli namreč Cerkev dopušča državnih zadev se vdeleževati, se morajo podpirati možje vterjene poštenosti, ki se bodo zanesljivo zaslužne storili za katoliško reč; nobenega vzroka ni, ki bi dopustil, da bi se prednost dajala tistim, ki so veri sovražni.

13. Nekatere prav tehtne besede sv. Očeta nasledujejo zdaj, kako potrebne namreč so edine misli dandanašnji, ko se s toliko zvito prekanjenostjo preganja katoliška vera. Kristusov namestnik pravijo:

Iz tega je jasno, kako tehtna dolžnost je ohraniti edinost, zlasti v našem času, ko se kerščanstvo s toliko zvijačo napada. Vsi, ki si prizadevajo biti zvesti otroci sv. Cerkve, ktera je steb in terdnost resnice (1. Tim. 3, 15), se bodo lahko varovali lažnjivih učencov . . . , ki jim prostost obetajo, ko so vendar sami sužnji spridenja, (2. Pet. 2, 19); z močjo sv. Cerkve same oboroženi, bodo zalezovanja s krepostjo, silo s stanovitnostjo premagali. — Ni tukaj kraj preiskovati, če in koliko je vnemarnost in notranja razpornost katoličanov pripomogla k sedanjim okoliščinam; gotovo pa bi se prederznost hudobnih ne bila tako daleč upala in ne tako silnega razdjanja napravila, ako bi bila v premnožih sercih živela tista živa vera, ktera po ljubezni dela (Gal. 5, 6); tudi bi se nam od Boga dana kerščanska postava čednosti ne bila tako globoko pogreznila. Naj bi pač misel na preteklost saj to korist obrodila, da bi za prihodnje bili bolj previdni.

14. Enciklika svetega Očeta dalje pojasnjuje, kaj je dolžnost tistih kristjanov, ki se udeležujejo očitnega ter javnega djanja v politiki. Zopet ta nauk je silo važen. Učijo namreč tako-le:

Tisti pa, ki imajo z očitnimi zadevami opraviti, se morajo posebno varovati dveh pomót, katerih ena se lažnjivo imenuje previdnost, druga pa je zgoli prederznost. — Marsikteri namreč terdijo, da se mogočni in gospodujoči brezbožnosti ne sme očitno nasprotovati, da se zopervanje nasprotnikov še bolj ne razkači. Če so

taki ljudje prav za prav za Cerkev ali zoper njo, se prav ne vé. Kajti zagotavljajo, da katoliška vera je njih nauk, vendar bi želeli, da naj bi Cerkev brez kazni dopustila razširjati neke menitve, ki so nasproti njenim naukom. Tožijo, da vera peša in da se spačenost razširja; ne trudijo se pa, da bi se hudo ustavilo, ne redko taisto še pomnožijo s prevelikim prizanašanjem ali s kužljivim hinavstvom. Nihče naj bi ne dvomil nad njihovo vdanostjo do apostolskega Stola, vedno pa imajo kaj na papežu pograjati. Previdnost teh ljudi je tistega plemena, katero sv. apostelj Pavel imenuje modrost mesa in smert duše; ona ni pokorna božji postavi, in ne more biti. »Modrost mesa je sovražna Bogu; ni namreč Božji postavi podložna in ne more biti.« (*Rim. 8, 6. 7.*) Nobena reč pa ni manj pripravna za zmanjševanje sedanjih hujáv, kakor ravna ta lažnjiva modrost. Sovražniki namreč kar nič ne skrivajo, mnogi se celó hvalijo s tem, da imajo nastavljeno, katoliško vero, ki je edina prava, popolnoma zatreti, ako bi bilo mogoče. V ta namen se vse prederznejo. Vedó namreč, da kolikor bolj se jim ponese serčnost nasprotnikov oplášiti, toliko bolj se jim pospešujejo njihovi hudobni naklepi. Kteri tedaj to meseno modrost ljubijo in se védejo, kakor bi ne vedeli, da vsak kristjan mora biti dober vojak Kristusov, kteri bojno plačo, ki se spodobi zmagovavcu, hočejo deliti po najbolj zložnem potu in brez vojskovanja. Taki vspeha hudobnih ne le ne ustavljajo, temuč ga še pospešujejo.

Mnogi nasproti se pa dajejo voditi neki napačni gorečnosti, ali kar bi bilo še hujše, delajo se videzno goreče, namerjajo pa kaj družega, in se ne pečajo s tem, kar je njih reč. Hočejo, da Cerkev naj bi se vladala po njihovi sodbi in misli, in to tako, da vse, kar se drugač zgodi, neradi terpé in se le zopervaje udajo. Ti tedaj so nečimurno termasti in ravno tako graje vredni, kakor uni. To se ne pravi pravnim oblastim pokornim biti, temveč jih gospodovati; tako se zasebniki polastujejo opravil predstojnikov in rušijo red, ki ga je Bog vstanovil, da naj se vse čase ohrani v njegovi Cerkvi, in ga nikomur ne pusti brez kazni begati. — Najbolje delajo oni, kteri nikdar, ko je treba, se ne branijo stopiti na borišče, terdno prepričani, da krivična samosilnost bode poslednjič propadla in se morala umakniti pravici naše svete vere. Oni delajo s serčnostjo prvih kristjanov, ker vero varujejo in branijo zoper tisto osobno in samosilno svoját, kteri je preganjanje krščanstva nekako prirojeno, ki je papeža spravila v svojo oblast in ne jenja ga

preganjati. Ti pa (kristjani) si vedno prizadevajo biti pokorni sinovi sv. Cerkve in ničesar ne počno brez povelja svojih višjih. Taka podložnost v edinosti z močnodušnostjo in stanovitnostjo je potrebna vsim kristjanom, da karkoli čas prinese, v n i č i m u r n i m a j o p o m a n j k a n j a (*Jak. 1, 4*). Zato močno želimo, naj bode v vsih sercih tista modrost duha, katero sveti Pavel tako imenuje (*Rim. 8, 6*). Zakaj ta pri vravnavi človeških djanj hodi najboljšo srednjo pot in obvaruje človeka bojazljivega straha in obupnosti, kakor tudi prederznosti in prevelike samoupnosti.

Je pa razloček med previdnostjo v očitnem življenji, ki zadeva splošni blagor; in pa tisto, ki tiče korist vsacega osebno. Letá je pri zasebnih ljudéh, ki svoje lastno življenje ravna po osnovah in predpisih zdrave pameti; le-una pa pristuje predstojnikom, zlasti vladarjem, katerih opravilo je vladna oblast. Po tem takim je politiška previdnost zasebnikov bistveno v tem, da ukaze pravne oblasti zvesto spolnujejo.¹⁾

Ta dobro vravnana razmera pa mora toliko bolj gospodovati v Cerkvi, kolikor številniše so tvarine, ktere obsega politiška papeževa previdnost. Sej on nima samo Cerkve vladati, temveč sploh djanja kerščanskih soobčanov tako vravnati, da se primerno zlagajo z upanjem večno življenje doseči. Iz tega je očitno, da razun največje enomiselnosti v besedi in djanji morajo katoličani imeti tudi prav spoštljivo zaupanje v modrost, katero Cerkvena oblast v svojem očitnem (političnem) djanji razodeva.

Pri upravi sv. Cerkve imajo pa za papežem tudi škofje neposreden delež; sej, ako tudi nimajo papeževe polne oblasti, so vendar pravi knezi v cerkveni vladí, in ker posamezne cerkve sami oskerbljujejo, so tako rekoč višji stavbarji . . . duhovnega poslopja (*S. Thom. Quodlib. 1. art. 14*), in imajo pomočnike svojih opravil, duhovne, ki izvršujejo njihove sklepe. To je vstava Cerkve na kateri noben človek nič ne more prenarediti, in po tem se mora

¹⁾ Previdnost ima svoj sedež v umu; vladati in voditi pa je ravno opravilo uma; zato naj sleherni, kolikor se vdeležuje vladanja in voditve, ima tudi um in previdnost. Očitno pa vladati in voditi ni reč podložnika kot podložnika in ne hlapčeva kot hlapca, temveč njegova reč je, vladan in vojen biti. Toraj previdnost ni čednost hlapčeva in podložnika kot hlapca in kot podložnika. Ker pa vsak človek kot umno bitje ima nekaj deleža pri vladanji po sodbi svojega uma, mu potem takim tudi pristuje previdnost. Od tod je očitno, da previdnost ima biti pri vladarji in pri podložnih, in sicer kakor je rečeno v šesti knjigi (Aristotelovi), pri vladarji kakor umetnost v tvornem umetniku, pri podložnih pa kakor pri tistih, ki osnovo umetnikovo z rokami izdelujejo. (*S. Thom. Summ. Theol. II. II. qu. 47. art. 12.*)

ravnati očitno življenje. Zato, kakor je škofom pri opraviu njih škofij potrebna zveza z apostoljskim Stolum, tako morajo duhovni in verniki v najtesnejši zvezi s škofi živeti in delati. — Utegne se pač nameriti, da je pri kakem škofu kaj manj hvale vrednega v nravi ali manj poterdivega v mislih; toda tudi takrat bi se pa noben zaseben vernik ne smel prederzniti sodbo si prilastovati, katero je Kristus Gospod izročil izločno tistemu, ki ga je postavil nad jagnjeta in ovce. Nobeden naj ne pozabi premodre besede Gregorija Velikega: Opominjati je treba podložne, da naj ne sodijo prederzno o življenji svojih predstojnikov, ako v njihovem djanji vidijo morebiti kaj graje vrednega, da sami kje po tem, ko napčnost sicer vredno grajajo, iz napuha globokeje ne padejo. Opomniti jih je treba, da ko prestopke višjih vidijo, ne postanejo zoper nje prederzni, temuč da celó pri njih velikih pregreških sami pri sebi tako mislijo, da se iz strahú pred Bogom ne branijo spoštovanje njim ohraniti . . . Djanja predstojnikov ne sekaj z ustnim mečem, če tudi se ti v resnici graje vredno zdi. (*Reg. past. p. III. c. 4.*)

15. Da bo vse dosedaj rečeno kaj izdalo, skazujejo sv. Oče ob kratkem, kakošno mora biti lastno življenje kristjanov.

Vendar ves trud bi malo zdal, ako bi se tudi življenje ne ravnalo po predpisih kerščanske čednosti. — O judovskem ljudstvu pravi sv. pismo: Dokler niso grešili pred obličjem svojega Boga, se jim je dobro godilo. Zakaj njih Bog sovraži hudobijo . . . Ko pa so bili odstopili od pota, kterega jim je bil Bog dal, da naj hodijo po njem, so bili pokončevani v bojih od mnogih narodov. (*Judit. 5, 21. 22.*) Judovski narod je bil predpoda kerščanskega ljudstva, in v tem, kar se je starodavne čase z njim godilo, je bila velikrat podoba prihodnje resnice. Toda Božja dobrotà je nas obsipala in osrečevala z veliko večimi dobrotami, zato pregreha nehvaležnosti dela grehe kristjanov še veliko hujši.

Cerkev sicer o nobenem času in nikakor ne bo zapuščena od Boga; toraj nima za kaj bati se pred človeškimi hudobijami: narodom pa, ako zaveržejo kerščansko čednost, ni dana ta gotovost. Zakaj greh narode v revščino pahne. (*Preg. 14, 34.*) — Ako so vsa pretekla stoletja skusila tehtnost in resnico tega pregovora, kako da bi naše stoletje tega ne poskusilo? Že kažejo

mnoga znamenja, da zaslužene šibe nastajajo, in ravno to poteruje stanje po državah; sej marsiktere so pretresene po notranjih hujavah, nobene pa ne vidimo vsestransko varne. Ako tedaj brezbožna strančarstva gredó prederzno na dalje to pot, katero so nastopila, ako se jim posreči, da za svoje hudobne zvijače in še hudobniši naklepe pomočke in moč dosežejo, kakor se šopirijo, se je pač bati, da utegnejo cele države v njih naravnih temeljih razdjati. — Tacih strahot pa človeška moč sama ne more odverniti, zlasti ker od kerščanske vere odpadla večina pravično kazni za svojo prevzetnost v tem terpi, da od svoje strasti zaslepljena zastonj resnice išče, zmoto sprejema za resnico in se domišljuje za modro, ko hudo imenuje dobro in dobro pa hudo, temo ceni za luč, luč pa za temo. (*Iz. 5, 20.*)

16. Še dalje sv. Oče govore o pomočkih kerščanske čednosti in še zlasti o ljubezni. Pravijo namreč:

Tu mora tedaj Bog pomagati in v spominu svoje dobrotljivosti državnemu družbinstvu roko podati. Zato, kakor smo že drugej resno opominjali, moramo z vso prizadevnostjo in stanovitnostjo v ponižni molitvi klicati k dobrotljivemu Bogu, da se zopet povzdignejo čednosti, ktere življenje storé kerščansko.

Prav posebno pa se mora zopet obuditi in gojiti ljubezen, ktera kerščanskemu življenju posebno pomoč daje, in brez ktere celo čednosti nobenih ni, ali pa so brez sadú. Zato sv. Pavel opominja Kološane, da naj se varujejo vsacega greha, in si prizadevajo doseči hvalo v raznih čednostih, ter pristavlja: Čez vse to imejte ljubezen, ktera je véz popolnosti. (*Kol. 3, 14.*) Zares, véz popolnosti je ljubezen, ker tiste, ktere je obdala, z Bogom samim najtesneje zveže in stori tako popolne, da svoje dušno življenje iz Boga zajemajo, v Bogu živé, ga zopet Bogu povračajo.

Ljubezen do Boga pa se mora družiti z ljubeznijo do bližnjega, ker ljudje imajo delež na neskončni dobroti Božji in njegovo podobo in obliko zaznamnjano na sebi nosijo. To zapoved imamo od Boga, da kdor ljubi Boga, naj ljubi tudi svojega brata. (*1. Jan. 4, 21.*) Ako kdo reče, ljubim Boga, in sovraži svojega brata, je lažnik. (*1. Jan. 4, 20.*) To zapoved o ljubezni je pa njen božji začetnik imenoval novo, ne kakor da bi še nobena zapoved ali narava sama ne zapovedovala, da naj se ljudje med seboj ljubijo, temveč, ker kerščanski način ljubezni je bil čisto nov in neslišan, odkar so ljudje pomnili. Zakaj Jezus Kristus je tisto ljubezen, s katero je od svojega Očeta ljubljen in

s katero sam ljudi ljubi, prosil tudi za svoje učence in prijatelje, da morejo v njem biti eno serce in ena duša, kakor sta on sam in Oče eno v bistvu. Slehern vé, s koliko močjo se je ta zapoved od začetka kristjanom globoko v serca vsadila in kolik prelep sad edinosti, medsebojne dobrovoljnosti, pobožnosti, poterpežljivosti in stanovitnosti je rodila. Zakaj si ne prizadevamo posnemati izgleda svojih prednikov? Ravno naši časi nas močno priganjajo k ljubezni. Ko brezbožni obnavljajo sovraštvo proti Jezusu Kristusu, se mora zopet povzdigniti tudi kerščanska bogoljubnost, obnoviti se ljubezen, ki je mati slavnih del. Neha naj tedaj vsak razpor, umolknejo naj prepiri, kateri bojnikom moči slabé in veri nič ne koristijo. V duhu po veri sklenjeno, v ljubezni po volji zedinjeno, naj naše življenje teče v ljubezni do Boga in bližnjega, kakor je prav.

17. Zopet dalje učijo sv. Oče, kako potrebna je izreja otrok.

O tej priliki naj posebno opominjamo družinske očete, naj si prizadevajo po teh predpisih svojo hišo vravnati in svoje otroke odgojevati. Sej v družini je podlaga za državo in po večem med domačimi stenami se pripravlja za državo sreča ali pa nesreča. Zato tisti, ki hočejo države odtergati od kerščanstva, doslednje pričenjajo pri korenini in skušajo družinsko življenje okužiti. Od tega hudodelstva jih celo ta misel ne odstraši, da s tem staršem največjo krivico delajo. Kajti po natori je staršem lastna njih pravica, svoje otroke izrepati in ob enem njih dolžnost, za to skrbeti, da se izreja in nauk otrok zлага s poslednjim namenom, zarad kterega so od dobrotljivega Boga prejeli zarod. Zato se morajo starši prizadevati in truditi, da v tej reči odvernejo vsako krivico in se po vsaki ceni poganjati za pravico, da otroke, kakor je njih dolžnost, kerščansko izreajo, in zlasti, da jih varujejo tistih nevarnih šol, kjer se je bati, da se utegnejo nasrebatu strupa brezbožnosti. Ako je prašanje za pošteno izrejo mladine, ni prevelik noben trud in nobeno prizadevanje. V tem oziru so mnogi katoličani res vsega občudovanja vredni, ker med raznimi narodi so z velikimi stroški in še z večjo stanovitnostjo vstanovili lastne šole za poduk mladine. Tako zveličavne zgleda je treba posnemati, kjer koli okoliščine časa to primerno kažejo. Pri tem pa naj se derže glavnega pravila, da na domači odgoji otrok je vseskozi največ ležeče. Tam, kjer se mladina v hiši staršev vterdi v redu poštenega življenja in v spolnovanji kerščanskih čednosti, tam imajo tudi države veliko brambo za svojo varnost.

18. Nasleduje še opomin za razširjanje te okrožnice in nje dokončanje. Papež pravijo na vse zadnje:

Mislimo, da s tem smo povzeli po večem vse to, kar morajo spolnovati katoličani sedanjega časa in tudi česar se jim je varovati. — Preostaja poskerbeti še eno, in to je Vaša naloga, častiti Bratje, namreč, za to skerbeti, da se ta Naš glas razširi na vse kraje, ter vsi spoznajo, kako silo potrebno je, da se res v djanji spolnuje to, kar smo obravnavali v tem pisanji. Te dolžnosti ohraniti ne more biti nadležno in težko, ker jarem Jezusov je prijeten in njegova butara je lahka. — Ako pa bi se zdela kaka dolžnost pretežka, si bodele prizadevali s svojo veljavo in z lastnim izgledom to doseči, da se sleherni bolj živo trudi ustavljati se težavam z nepremagljivo serčnostjo. Povejte jim, kar smo sami že večkrat opominjali, da so v nevarnosti naj imenitniše in potrebniše dobrote, za katerih ohranjenje ni noben trud pretežek; in da za vse terpljenje čaka največje plačilo, ktero si more pridobiti kerščansko doveršeno življenje. Drugač pa, za Kristusa ne hoteti se vojskovati je toliko, kakor proti Njemu se vojskovati; in on sam priča, da bo vse tiste zatajil pred svojim nebeškim Očetom, kateri koli njega pred ljudmi nočejo spoznavati. (*Luk. 9, 26.*)

Kar tiče Nas in Vas vse, pa prav zares, dokler nam je živeti, nikoli in nikakor nočemo, da bi se Naša veljava, Naš svet in Naš trud, kakor si bodi pogrešal v tem boju. Pa tudi ni dvomiti, da s čedo in pastirji bode posebna pomoč Božja, dokler ne bode zmaga privojakovana.

Povzdignjeni s tem zaupanjem, Vam, častiti Bratje, duhovstvu in vsemu Vam podložnemu ljudstvu, kot predznamenje nebeških darov in v zastavo Naše blagovoljnosti prav iz serca podelimo v Gospodu apostolski blagoslov.

Dano v Rimu pri sv. Petru, 10. januvarija leta 1890, dvanajstega Našega papeštva.

LEON XIII,

papež.